

HÁLÓ

(Részlet)

MIROSLAV ANTIĆ

NYOMOK

Érdemes-e azoknak a dolgoknak a magyarázásába bocsátkozni,
amelyeknek a kiterjedését képtelenek vagyunk betekinteni?

Milliárd évekre van szükség, hogy visszatérjünk
a türelem mélységeibe.
Mert időtlen korú az a sajátos csoda,
melyet úgy hívunk: mi ketten.

Az ős múlt homályában,
akárcsak most is,
így,
engedd lassan a fejem egy régi vállra,
és figyeld csak jól az ég kék kis tócsáit.

Ha te nem születnél volna, valaki mást szerettek
volna ezen a helyen.
Ha én nem születtem volna, valaki más lenne itt helyettem,
hogy téged szeressen.
Mások vennék át az üzenetet, és mások folytatnák
azt, amit végtelennek hívnak.

Hidd el, első szerelmem, nem lehet szeretni
először ebben az örökkévalóságban.

I

- Egy időben azt hittem, hogy roppant hatalmam van az est vizei fölött. Akaratlanul jöttem rá. Semmit sem csinállok erőnek erejével. Semmit sem csinállok készakarva. Se bemagolva a dolgokat. Jóslataim sincsenek. Mert a jövőt nem csak úgy megsejtem. Előre átélem. Egy reggel valóságatlenné vált a víz a tóban; puha volt, akár a zselé, s fölébe hajolva, képmásom helyett valami csodálatosat láttam: egy kislánynak az arcát.
- Előbb zavart voltam, majd nyugtalan, tétova és riadt, amikor ez a kép makacsul meg-megjelent a víznek a tükrén. Otthagytam a tavat, és a hegyekbe mentem. Semmi sem változott.
- Végül megértettem, hogy nincs értelme menekülni. Nem ő kísér engem, hanem én megyek utána. Réti vízbe, kútba vagy patakba néztem-e, már ott várt.
- Napokig vesződtem azzal, hogy körmömmel kaparom le a hullámok felületéről. És nem sikerült. Ekkor csellel próbálkoztam: megérintem az ajkaimmal és felhörpintem. S majdnem megfuladtam.
- Beleugrottam. S lebuktam benne, hasztalanul. Hálót fontam fűből és varsát fűzfavesszőből. És horgot dobtam be. Kővel dobáltam meg, s a kő visszacsapódott arcomba.
- S akárhogy is próbáltam kiemelni őt, a tenyeremen mindig csak összegyűrődött mosolya maradt ott, nedves celofánként, s átfolyt az ujjaim közt. S a képmás továbbra is ott volt, kivehetően, érintetlenül.
- Akkor sem, s itt van, ma, a sebezhető lélek nemes magányában sem vagyok képes higgadtan, megfontoltan nézni a történésekre, melyekre azt szokás mondani: majd elmúlik, nem is tér vissza. Engem mindez bántott.
- Képtelen voltam ésszel fölélni, mikor kezdődik az ember, mi által létezik, mikorvész nyoma, és mi feledtetni el. Már akkor túlságosan megvert a törékeny szépségű emlékezés. Az emlékezés nem éber őrizése valamiféle egyensúlynak. Az emlékezés, az nem a szabadság. Az emlékezés, az az ítélet. Az emlékezés száműzetés.

METSZET

A moccanás magamtól magamig nem a növekvés képessége,
noha az évgyűrűim, akár a fáké, kivehetők,
itt valahol, a szemem körül, itt valahol, a szám körül,
ahonnan mosolyt olvas le a fatörzs.

A moccanás magamtól magamig nem a beérés képessége,
noha félek, hogy véglegesen beérik lombkoronám.
Látod, hogyan játszom. Gyönyörűen érték ehhez.
Látod, miáttal szólok hozzád.

A moccanás magamtól magamig se nem bejárat belém,
se nem kijárat belőlem, hanem képmásom képe.
Itt valahol, a bőr alatt, itt valahol, a gerincnél,
ahol a porcogó csontosodik, itt újul meg a már ismert.

Fölnyitom körmeim födelét. Ujjaim éneke ez. Neked.
A moccanás magamtól magamig nem a hervadás tudománya,
csak értelme annak, amint az örök ornamentumok bevésződnek
verejtékkel sugárzó szépséges ábrázatomba.

II

- El se szenderülve a rákövetkező öt-hat éjjelen, azon gondolkoztam,
mi baj van az én magányommal. Valójában a tudásról meg a
hívésről gondolkoztam. Abban az egyben bizonyos voltam: nem
hinni semmiben, az is csak egyfajta buta és lappangó hívés.
Fogtam magam, s elindultam a nagy folyó kanyonjában annak
forrásáig. Az arc oda vezetett.
- Láttam a fákról, hogy lassan bejutok május első napjaiba. Nem tu-
dom, kibírtam volna-e egyáltalán a csúcsig, ha a zivatarok meg
az eláradó vizek nem fordítanak északra. A lapos hegyhá-
rakat meghaladva, egy nap hajnalán megpillantottam ott lent
a forrást. Ünnepeyes volt, rezzenéstelen, alkárcsak egy min-
dent látó, sötét, óriási szem.
- Ahogy ereszkedtem le az ösvényen s ugráltam át az évszázados fe-
nyőfák villámsújtotta törzseit, arra gondoltam, hogy amíg
ödöngök a világban, egyre ritkábban találok el magamhoz, s

miközben megismerem a földet, magamat egyre kevésbé ismerem.

Tulajdonképpen itt, ahol a víz ered, meg akartam róla bizonyosodni, hogy csakugyan magából a földnek a homlokából merül föl az a lányarc.

Nem az örvényből merült föl a kép: ő maga várt, elevenen és igen valóságosan.

FÉNYTORÉSEK

Mondogatom a neved
mintha vergődve képet váltanék át
szavakká az emlékezetnek.
Fölsejlő szemed
két fehér szárnyú madár
a hártányi hegyi levegőben, melyen átleng az idő.

A holdnak most éppolyan
lágý a fénye a vizeken,
mint amilyen lágýan tetoválok alakod fogaimmal.
Kissé reszkető kézzel,
a délnyugati széllel
mindehhez hozzáadok két-három zöld árnyalatot.

Így ismerék rá lélegzésedre.
A tökéletesség egyensúlyában.
A rejtelmes növények a halhatatlanságot lélegezik általad.
Bordáid, ahogy érintem őket,
a fény arany reteszei,
ajkammal siklok le rajtuk az aranyló ernyedettségbé.

A delelő csillagokkal,
szikrázó érdes körömmel
írom be magamba fénylő alakod.
Kissé reszkető kézzel,
a délkeleti széllel
mindehhez hozzáadok két-három könnyrögöcskét.

Bőröd azt a tájat idézi,
 mely újra földereng
 az egyszer már bekóborolt távoli múltból,
 vagy mások továbblétezése ez bennem
 valami újabb folytatásig
 így, ilyenképpen, itten.

A lenyugvó napban
 még mindig ott mindaz a vér,
 mely szembogaram öntözi, hogy látásodtól megvakulok.
 kissé reszkető kézzel,
 az északkeleti széllel
 mindehhez hozzáadok még két-három égett sebet.

Ha valaha is nyomunk veszik,
 annak nem az öregség lesz az oka.
 Ha valaha is nyomunk veszik, annak nem betegség lesz a oka.
 Ha valaha is nyomunk veszik,
 a vágyak miatt veszik nyomunk,
 hogy a te rugalmas hajladozásod a kezdetre visszavezessen.

Mert a legsűrűbb homályban is
 miattad van ott az áttetszőség,
 mellyel ismét beleláthatunk a századokba.
 Kissé reszkető kézzel,
 az északnyugati széllel
 hozzáadom a szépet a szenvedélyhez,
 s lobogó tüzedben megfagyok.

III

Leereszkedtem a forrásig. A lány összerezcent, mintha kísértetet látna. „Végre megszületett”, mondta, s arcomra mutatott a vízben. „Már napok óta itt találom magát.”

Én is zavartan álltam ott. Látott engem, s én is őt. Tehát együtt, ugyanazon a helyen születtünk ennek a hegynek az agyából. A föld együtt hord bennünket tudatában.

Nem voltam beképzelt, mint afféle tizenöt éves gyerkőcök, s becsülettel bevallottam, hogy mindez nehezen felfogható számomra. Ő félszegen elmosolyodott: „Össekevertük az álmokat. Majd

most cserélünk. Én visszaadom magát magának, s maga adjon vissza magamnak engem.”

Néztem azt a forrást, amely örökkönösen megfiatalodik, mert mentes az időtől, szelíd és kitörülhetetlen. S nem tudtam, mitévő legyek. Ez a víz úgy viselkedett, mintha értelme lett volna. S mintha élőlény volna.

Odültem a lányhoz, és kezembe fogtam a kezét. Sokáig hallgatunk így, mert avatatlanságunkban sejtettük, hogy ez mégsem valamiféle véletlen találkozás, s bárhova is indultunk volna, épp itt kellett volna találkoznunk.

Délután azt mondtam neki: „Nem látok semmi jobb megoldást, mindezt akkor érvük föl, ha lemerülünk s a vízben ki-ki magára ölti magát.”

Elhúzta a kezét: „Borzasztóan kifárasztott. Egyszerre érzem magam ijedtnek is, nagynak is. Nem férek már az eddigi csuklóimba. Úgy látszik, ez különb valami a szobrászatnál is. Mit tud maga a szerelemről?”

Olyan hangon beszélt, amitől a sziklák meg az ércek fuvallatá olvadhattak volna. Elhúzódtam tőle.

A lihegő levelekkel, szomjúságtól tiltakodtan aláereszkedő erdők nyájaira néztem. Nem tudom, a szégyentől remegtem-e vagy valami sejtelemtől. Csakugyan, mit tudtam én tizenöt évesként a szerelemről!

TÉRSÉGEK

Vannak dolgok, melyeket lehetetlen
betekinteni így, itt, most, ma.
Száz meg száz évszázadig kellene itt lennünk,
hogy minden egyes érintésünk méreteit átölelhessük.

Taposunk a virágon,
és sos' nézünk a szemébe.
Tápossuk jártunkban a világot,
s emiatt semmi fájdalmat nem érzünk.

Túlságosan is itt vagyunk,
semhogy meghatározhassuk, hol vagyunk.
Túlságosan is belül vagyunk,
semhogy érinthetnénk a közelséget.

Marad mégis a vigasz, hogy a jövődő holnap
éppígy, éppilyen nyugtalan lesz,
észbontóan nyugtalanná teszi kettőnk nyugtalansága,
s megismétel bennünket, megismétel a végtelenségig.

VI

- Azt a napot s azt az éjszakát úgy töltöttük, magunktól ittasultan. Kagylót, vad gyümölcsöt ettünk, s a lélegzésünk táplált bennünket. Nem történt már meg, hogy összekeverjük a képmásokat: ott láttuk őket együtt, összesimulva a vízen.
- Másnap reggel, ahogy mentem le megmosakodni, észrevettem, hogy arcunkon barázdák vannak ott lent. Fölbresztettem a lányt. Gondba esett. „Olyanok”, mondta, „mintha elvirágzának. Mintha az aranyozás héja, bevonata hullana róluk.”
- A harmadik reggelen tíz évvel öregebbek voltak. „Mi ez?”, mondta a lány. „Öszülök.” „Majd eztán”, mondtam, „majd eztán a szememben nézed magad. Abban semmi sem öregszik.”
- A negyedik reggelen onnan letről két öreg ember nézett ránk, a mi arcvonásainkival s a mi gyermeki mosolyunkkal. A kislány sírva fakadt. Magammal vezettem az ösvényen, egy órányit gyalogoltunk a csúcs irányában. Itt töltöttük az éjszakát, mert a forrás fölött a csönd meg a halál lengett.
- Vigasztalni próbáltam, s magamat is vigasztaltam. „Hát nem gyönyörű,” mondtam, „hogy az ott lent tőlünk függetlenül történik? A gyűlölködések és betegségek. A veszekedések. A gondok. A féltékenység. Mindössze négy nap alatt olyasmit élünk át, amihez másoknak egy emberöltőt kell elnyúniuk.”
- S alighanem ezt is mondtam: „Születésünktől halálunkig tengernyi időt élünk, s alki beavatatlan, az percekkel méri ezt. A pillanatból mi fényéveket csináltunk. Elhaladtunk a mulandó mellett, elővigyázatos távközben, semmin sem ámulva, s meg sem érintett bennünket a félés, az unalom, a bánat meg a fonnyadás.”

A lány hajtincsként simított el a homlokáról egy láthatatlan kis gondolatot, s azt mondta: „Menjünk le oda.” Lementünk az ötödik reggelen, s a forrás fölé hajoltunk. „Belemerültünk az égbe”, suttogta a lány. „Nyilván meghaltunk.”

Nevetni akartam, de nem sikerült. Gyűrötten beszéltem, s a gondolataim is gyűröttek voltak: „Dehogyan, azok haltak meg ott. Mi továbbra is létezőnk.”

Hangja fátyolos volt: „Elhatároztam, hogy abbahagyom a nevetést meg a sírást. Azt hiszem, egyszerre csak felnőttem, mint a föld. Maga továbbra is gyerek, s épp ez a baj.”

VII

Kézen fogva, egy ideig a sodrás hosszán haladtunk a völgyszorosban. Aztán elváltunk. Úgy haladtunk, mint két part. Ő a jobb. Én a bal. Tükröződésünk helyén nem volt más, csak az égbolt. Hirtelen elválásunk sem tükröződött, az, ahogy szétoldódtunk a kanyon után, ahol a patak széthabzott. Ki tudja, hova lett ő. Ki tudja, hova lettem én. Alighanem iparkodtam is. Vagy ő iparkodott. Egyre gyorsuló lépteket hallottam, ahogy távolodnak. Megfordultam mégis, ahogy feljutottam a hegyhátra. Láttam őt, ahogy szalad és nyomavész a fenyők közt. Ha meg is próbáltam volna nevetni vagy sírni, akkor úgyszemint sikerült volna. Mert fájtak az ajkaim: kicserepesedtek a széltől, kivérzettek a fogaimtól.

FEHÉR Ferenc fordítása